

Monika Tenenbaum-Kulig
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski
ORCID 0000-0001-7539-6351

Zagadnienie dopuszczalności zastosowania klauzuli z art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* w umowie darowizny o charakterze czysto zobowiązującym

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest analiza dopuszczalności zawarcia odmiennego postanowienia w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* w umowie darowizny o charakterze czysto zobowiązującym. Odrzucenie wyrażanego w literaturze poglądu ograniczającego dopuszczalność zastosowania klauzuli, o której mowa, wyłącznie do umowy darowizny o podwójnym skutku zostało dokonane w wyniku analizy art. 33 pkt 2 k.r.o. oraz skutków prawnych zamieszczenia w umowie darowizny odmiennego postanowienia umownego w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine*.

Słowa kluczowe

darowizna, wspólność ustawowa, majątek osobisty, majątek wspólny

Przedmiotem poniższych rozważań będzie jedna z kwestii wyłaniających się na tle art. 33 pkt 2 k.r.o.¹, a mianowicie zagadnienie dopuszczalności zawarcia odmiennego postanowienia w rozumieniu tego przepisu w umowie darowizny o skutku czysto zobowiązującym. Zagadnienie to nie posiada dużego znaczenia praktycznego, głównie z uwagi na kwestie podatkowoprawne, a także okoliczność, że strony rzadko decydują się na wyłączenie skutku rozporządzającego umowy darowizny, występującego w najczęstszych przypadkach darowizn – co do zasady – *ex lege*. W aspekcie podatkowoprawnym należy wskazać, że darowizny często są dokonywane na mocy umowy zawieranej przez darczyńcę z jednym z małżonków bez odmiennego zastrzeżenia w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* z uwagi na zwolnienie z podatku od spadków i darowizny na podstawie art. 4a ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn², a w dalszej kolejności obdarowany małżonek zawiera ze swoim współmałżonkiem umowę, na podstawie której przedmiot darowizny zostaje włączony do majątku wspólnego

¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 682 z późn. zm., dalej jako: k.r.o.

² Ustawa z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 644.

obdarowanego i jego współmałżonka. Zasygnalizowany problem posiada jednak istotne znaczenie teoretycznoprawne. Do jego podjęcia skłania wyrażane w literaturze stanowisko, zgodnie z którym art. 33 pkt 2 k.r.o. ma zastosowanie jedynie do umowy o podwójnym skutku³. W mojej ocenie nie zasługuje ono na aprobatę. Odmienne postanowienie w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* może stanowić element umowy darowizny zarówno o podwójnym skutku, jak i o czysto obligacyjnym charakterze.

Analizę przedstawionego zagadnienia należy rozpocząć od uzasadnienia poglądu, zgodnie z którym art. 33 pkt 2 k.r.o. ma zastosowanie jedynie do umowy o podwójnym skutku. Wydaje się, że odrzucenie przez wskazanego wyżej autora możliwości zawarcia odmiennego zastrzeżenia w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* w umowie darowizny o charakterze czysto zobowiązującym może wynikać z przyjęcia skądinąd słusznego poglądu, zgodnie z którym kontrahent darczyńcy zawiera umowę darowizny wzbogaconą o postanowienie z art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* wyłącznie w swoim imieniu (nie działa w imieniu własnym i swojego małżonka) oraz jednoczesnego uznania, że umowa czysto rozporządzająca nie może być zawierana przez obydwoje małżonków jako obdarowanych, ani też wyłącznie przez tego z nich, który był kontrahentem darczyńcy w czysto zobowiązującej umowie darowizny. Wątpliwości te nie są słuszne i brak przeszkód natury konstrukcyjnej do zamieszczenia w czysto zobowiązującej umowie darowizny postanowienia, zgodnie z którym przedmiot majątkowy nabywany przez darowiznę nie wejdzie w skład majątku osobistego kontrahenta darczyńcy. Z uwagi na to, że argumenty dla uzasadnienia tego poglądu wynikają ze sposobu rozumienia art. 33 pkt 2 k.r.o., kluczowe jest dokonanie wykładni zawartej w nim normy prawnej i przedstawienie relacji zachodzącej między art. 33 pkt 2 k.r.o. a art. 31 § 1 zdanie pierwsze k.r.o.

Zgodnie z art. 33 pkt 2 k.r.o. do majątku osobistego każdego z małżonków należą przedmioty majątkowe nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił. Należy przy tym zaznaczyć, że w odniesieniu do przedmiotów zwykłego urządzenia domowego służących do użytku obojga małżonków obowiązuje reguła odwrotna – są one objęte wspólnością ustawową także w wypadku, gdy zostały nabyte przez dziedziczenie, zapis lub darowiznę, chyba że spadkodawca lub darczyńca inaczej postanowił (art. 34 k.r.o.). Z uwagi na to, że zagadnienie darowizny takich rzeczy nie stanowi przedmiotu analizy, kwestia ta zostanie pominięta w dalszych rozważaniach, a dla zachowania przejrzystości wypowiedzi zastrzeżenie, że poniższe uwagi dotyczą jedynie darowizny przedmiotów niebędących przedmiotami zwykłego urządzenia domowego, nie będzie już powtarzane.

³ M.J. Golecki, *Wybrane aspekty odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanego* [w:] E. Gajda, A. Sokala (red.), *Honeste vivere... Księga pamiątkowa ku czci Profesora Władysława Bojarskiego*, Toruń 2001, s. 477; *idem*, *Odwołania darowizny wykonanej w stosunku do jednego z małżonków*, „Nowy Przegląd Notarialny” 2003, nr 2, s. 29.

W orzecznictwie, wyjaśniając *ratio legis* art. 33 pkt 2 k.r.o., wskazuje się, że istotne znaczenie mają dwie okoliczności: nabycie przedmiotu majątkowego nieodpłatnie i wola dotychczasowego uprawnionego (spadkodawcy, darczyńcy) przesądzająca o wejściu przedmiotu majątkowego do majątku wspólnego bądź osobistego⁴. W literaturze uznaje się, że celem tego unormowania jest uniknięcie dokonywania przysporzeń majątkowych wbrew woli darczyńcy lub spadkodawcy⁵. Podnosi się, że z uwagi na to, iż dziedziczenie, zapis lub darowizna wynika najczęściej z więzi osobistej lub ze stosunku prawnorodzinny łączącego jednego z małżonków ze spadkodawcą lub darczyńcą, ustawodawca respektuje jego dorozumianą wolę, wyłączając te przedmioty z majątku wspólnego małżonków⁶. Nieco inaczej ujmuje się, że spadkodawcę łączy z reguły ze spadkobiercą więzy pokrewieństwa, a darczyńcę z obdarowanym więzy osobiste, emocjonalne⁷, bądź wskazuje się, że przy powołaniu testamentowym do dziedziczenia, zapisie czy darowiznie chodzi o akty szczodrobliwości, motywowane szczególnymi więzami osobistymi, które łączą przysparzającego i beneficjenta przysporzenia, w związku z czym za aksjologicznie uzasadnione wydaje się nierozciąganie *ex lege* skutków tych przysporzeń nawet na osoby, które pozostają ze spadkobiercą, zapisobiercą czy obdarowanym w ścisłej wspólnocie majątkowo-osobistej⁸.

Przede wszystkim należy uznać – wbrew wykładni językowej art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* oraz stanowisku wyrażanemu zarówno w orzecznictwie⁹, jak i w literaturze¹⁰ – że z uwagi na to, iż darowizna jest umową, wejście nabytego na jej podstawie przedmiotu majątkowego do majątku wspólnego drugiej – oprócz darczyńcy – strony umowy darowizny i jej małżonka zależy od zgodnych oświadczeń woli darczyńcy i jego kontrahenta¹¹. Z art. 33 pkt 2 k.r.o. nie wynika, gdzie może zostać wyrażone odpowiednie postano-

⁴ Postanowienie SN z dnia 18 kwietnia 2008 r., II CSK 647/07, LEX nr 518174.

⁵ J. Słyk [w:] K. Osajda (red.), *Komentarze Prawa Prywatnego*, t. V, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Komentarz, Przepisy wprowadzające KRO*, Warszawa 2017, s. 395.

⁶ T. Smoczyński, *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, Warszawa 2018, s. 102 i n.

⁷ A.K. Bieliński, M. Pannert, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2016, s. 59.

⁸ J. Ignatowicz, M. Nazar, *Prawo rodzinne*, Warszawa 2016, s. 266.

⁹ Postanowienie SN z dnia 18 kwietnia 2008 r., II CSK 647/07, LEX nr 518174.

¹⁰ Tak: A. Wolter, *Majątek wspólny i majątki odrębne małżonków pod rządem wspólności ustawowej*, „Nowe Prawo” 1965, nr 2 s. 106 i n., wraz z przypisem nr 8; A. Szpunar, *Odwołanie darowizny w stosunku do jednego z małżonków*, „Palestra” 1976, nr 8–9, s. 27; A. Marcinkowski, *Glosa do uchwały z dnia 7 kwietnia 1975 r. (III CZP 12/75)*, „Nowe Prawo” 1976, nr 3, s. 491; L. Stecki, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z dnia 7 kwietnia 1975 r., III CZP 12/75*, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1976, z. 11, poz. 203, s. 484; M.J. Golecki, *Wybrane aspekty odwołania darowizny...*, s. 473 i s. 476; *idem*, *Odwołania darowizny wykonanej w stosunku...*, s. 24 i s. 28; A.K. Bieliński, M. Pannert, *Prawo rodzinne...*, s. 59; uchwała SN z dnia 7 kwietnia 1975 r., III CZP 12/75, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1976, z. 1, poz. 3.

¹¹ S. Breyer, S. Gross [w:] M. Grudziński, J. Ignatowicz (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Komentarz*, Warszawa 1966, s. 125; S. Rejman [w:] Z. Resich (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 2, *Księga trzecia – zobowiązania*, Warszawa 1972, s. 1733; J. Ignaczewski (aktualizacja O.M. Piaskowska) [w:] B. Bieniek, A. Bieranowski, S. Brzeszczyńska J. Ignaczewski, G. Jędrejek, A. Stępień-Sporek, *Małżeńskie*

wienie darczyńcy, jednak należy uznać, że może ono zostać zamieszczone w umowie darowizny, a co za tym idzie w razie zawarcia umowy darowizny o skutku czysto obligacyjnym nie może zostać skutecznie zamieszczone w umowie rozporządzającej zawieranej w wyniku jej wykonania. Skoro zaś darowizna jest umową, należy wykluczyć, by wyłączenie reguły ogólnej ustanowionej w art. 33 pkt 2 k.r.o. *in principio* zależało wyłącznie od oświadczenia darczyńcy. Należy uznać, że konieczność wyrażenia zgody kontrahenta darczyńcy na wyłączenie zasady ogólnej, zgodnie z którą przedmioty majątkowe nabyte przez darowiznę wejdą do jego majątku osobistego, jest wyrazem poszanowania przez ustawodawcę autonomii małżonka zawierającego umowę z darczyńcą. Tak jak może on nie zgodzić się w ogóle na zawarcie umowy darowizny, tak również może nie wyrazić zgody na wyłączenie ogólnej reguły wyrażonej w art. 33 pkt 2 k.r.o. *in principio*, zgodnie z którą przedmiot darowizny wejdzie do jego majątku osobistego.

Ze względu na to, że reguła ogólna zawarta w art. 33 pkt 2 k.r.o. stanowi, iż przedmioty majątkowe nabyte między innymi przez darowiznę należą do majątku osobistego małżonka zawierającego umowę z darczyńcą, odmienne postanowienie w rozumieniu tego przepisu polega na wyłączeniu tej reguły. Oznacza to, że w przypadku darowizny nie chodzi ściśle rzecz biorąc o uzgodnienie przez strony tej umowy, że przedmioty te wejdą do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka, ponieważ reguły dotyczące przynależności poszczególnych przedmiotów do określonej masy majątkowej określa ustawodawca. Kwestia ta będzie stanowiła przedmiot szerszych rozważań w dalszej części pracy. Już teraz warto jednak zasygnalizować, że twierdzenie, iż odmienne postanowienie umowy darowizny w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* oznacza klauzulę o wejściu przedmiotu majątkowego nabywanego przez darowiznę do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka – powszechnie używane w literaturze – stanowi swoisty skrót myślowy i z tym zastrzeżeniem będzie używane w dalszych rozważaniach.

Brak podstaw do uznania, że umowę darowizny zawierającą odmienne postanowienie w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. należy traktować jako szczególny przypadek *pactum in favorem tertii*¹². Wykładnia oświadczeń woli stron składających się na umowę darowizny wzbogaconą o odmienne postanowienie w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* nie daje podstaw do przyjęcia, że zastrzeżona została klauzula świadczenia na rzecz osoby trzeciej. Istotą *pactum in favorem tertii* jest postanowienie, że dłużnik spełni świadczenie do rąk osoby trzeciej, wskutek czego wierzyciel traci uprawnienie do

prawo majątkowe, Komentarz, Warszawa 2017, s. 62; uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z dnia 28 września 1979 r., III CZP 15/79, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1980, nr 10, poz. 176.

¹² Tak: A. Dyoniak, *Ustawowy ustrój majątkowy małżeński*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1985, s. 153.

otrzymania świadczenia¹³. Tymczasem w analizowanym przypadku przedmiot majątkowy nabyty przez darowiznę ma zasilić majątek wspólny wierzyciela i jego małżonka, a celem tego postanowienia nie jest przyznanie małżonkowi kontrahenta darczyńcy uprawnienia do żądania spełnienia świadczenia. Ponadto przyjęcie bronionej w dalszej części pracy koncepcji, zgodnie z którą zamieszczenie w umowie darowizny klauzuli z art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* oznacza powrót do reguły ogólnej z art. 31 § 1 k.r.o., jest spójne systemowo.

W przypadku zawarcia przez darczyńcę i małżonka będącego drugą stroną umowy darowizny klauzuli o wejściu przedmiotu majątkowego nabywanego przez darowiznę do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka, do osiągnięcia tego skutku nie jest wymagane złożenie oświadczenia woli przez małżonka kontrahenta darczyńcy¹⁴. W takim przypadku oświadczenie woli małżonka kontrahenta darczyńcy wyrażające zgodę na wejście przedmiotu majątkowego w skład majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka jest zbędne. Nie wyraża on zgody będącej zgodą osoby trzeciej. Małżonek kontrahenta darczyńcy nie staje się także stroną umowy darowizny¹⁵. Jak

¹³ Zob. np. P. Machnikowski [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny, Komentarz*, Warszawa 2016, s. 740.

¹⁴ J. Liberman, *Z praktyki notarialnej dotyczącej stosunków majątkowych między małżonkami*, „Nowe Prawo” 1967, nr 3, s. 412; S. Breyer, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z dnia 7 kwietnia 1975 r.*, III CZP 12/75, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1976, z. 1, poz. 3, s. 9; A. Marcinkowski, *op. cit.*, s. 491; J.S. Piątowski [w:] J.S. Piątowski (red.), *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*, cz. 1, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1985, s. 338; S. Dmowski [w:] G. Bieniek (red.), *Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga trzecia. Zobowiązania*, t. 2, wyd. 6, Warszawa 2006, s. 710; *idem* [w:] S. Rudnicki (red.), *Prawo obrotu nieruchomościami*, Warszawa 2001, s. 569; M. Safjan [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks cywilny, Tom II, Komentarz do artykułów 450–1088*, Warszawa 2005, s. 770; J. Jezioro [w:] E. Gniewek, P. Machnikowski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 1591; G. Karaszewski [w:] J. Ciszewski (red.), *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2014 r., s. 1444; L. Stecki, *op. cit.*, s. 482; A. Szpunar, *op. cit.*, s. 33; *idem*, *Glosa do uchwały Pełnego Składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1979 r.* III CZP 15/79, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1980, nr 10, poz. 176, s. 419; S. Babiaryz, *Spadek i darowizna w prawie cywilnym i podatkowym*, Warszawa 2012, s. 232; M. Sychowicz [w:] K. Piasecki (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, Komentarz, Warszawa 2009, s. 202; M. Lech-Chelmińska, V. Przybyła, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, Warszawa 2006, s. 91; K. Pietrzykowski [w:] K. Pietrzykowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Komentarz*, Warszawa 2015, s. 278; T. Smyczyński, *op. cit.*, s. 103; J. Ignatowicz, M. Nazar, *op. cit.*, s. 266; J. Ignaczewski (aktualizacja O.M. Piskowska), *op. cit.*, s. 62; uchwała SN z dnia 7 kwietnia 1975 r., III CZP 12/75, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych” 1976, z. 1, poz. 3; uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z dnia 28 września 1979 r., III CZP 15/79, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1980, nr 10, poz. 176. Inaczej: L. Stecki, *Umowa darowizny*, Warszawa-Poznań 1974, s. 75 i n.; *idem*, *Darowizna*, Toruń 1998, s. 102 i n.; T. Sokołowski [w:] H. Dolecki, T. Sokołowski (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, LEX, Warszawa 2013, s. 174.

¹⁵ L. Stecki, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z dnia 7 kwietnia 1975 r.*, III CZP 12/75, s. 482; A. Szpunar, *Glosa do uchwały Pełnego Składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1979 r.* III CZP 15/79..., s. 419; A. Dyoniak, *op. cit.*, s. 153; S. Dmowski [w:] *Komentarz do kodeksu cywilnego, Księga trzecia, Zobowiązania*, t. 2, s. 710; M. Safjan, *op. cit.*, s. 770; M. Warciński, *Odwolanie darowizny wykonanej*, Warszawa 2012, s. 78; R. Trzaskowski [w:] red. J. Gudowski, *Kodeks cywilny. Komentarz, Księga III, Zobowiązania*, cz. 2, Warszawa 2013, s. 1053; M. Sychowicz, *op. cit.*, s. 202; K. Pietrzykowski, *op. cit.*, s. 278; J. Ignaczewski (aktualizacja O.M. Piskowska), *op. cit.*, s. 62; uchwała SN z dnia 7 kwietnia 1975 r., III CZP 12/75, „Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitra-

wskazano wyżej, z art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* wynika, że odmienne zastrzeżenie w rozumieniu tego przepisu jest elementem umowy darowizny, a brak podstaw do przyjęcia, że zawierający umowę małżonek występujący w roli kontrahenta darczyńcy składa oświadczenie woli w imieniu swoim oraz swego małżonka¹⁶. Z art. 33 pkt 2 k.r.o. wynika jedynie uprawnienie małżonka będącego stroną umowy darowizny do postanowienia (wraz z darczyńcą), że przedmioty majątkowe nabyte przez darowiznę nie wejdą w skład jego majątku osobistego. Z przepisu tego nie wynika natomiast umocowanie małżonka będącego drugą poza darczyńcą stroną umowy darowizny do złożenia oświadczenia woli także w imieniu swojego współmałżonka, działając jako jego przedstawiciel ustawowy. Dla przyjęcia tego stanowiska nie ma jednak żadnego znaczenia pogląd wyrażony na tle poprzedniego stanu prawnego, zgodnie z którym małżonek zawierający umowę w zakresie czynności zwykłego zarządu majątkiem wspólnym nie działa jako przedstawiciel ustawowy swojego małżonka¹⁷, ani wyrażany obecnie pogląd, w myśl którego małżonek dokonujący samodzielnie czynności zarządu majątkiem wspólnym działa wyłącznie w swoim imieniu, choć ze skutkiem wobec swojego małżonka¹⁸ (zgodnie z art. 36 § 2 zdanie pierwsze k.r.o. każdy z małżonków może samodzielnie zarządzać majątkiem wspólnym, chyba że przepisy poniższe stanowią inaczej). Zawarcie przez kontrahenta darczyńcy umowy darowizny zawierającej odmienne postanowienie w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* nie jest bowiem czynnością zarządu majątkiem wspólnym¹⁹, ponieważ stosownie do art. 36 § 2 zdanie drugie k.r.o. czynności zarządu majątkiem wspólnym obejmują czynności dotyczące przedmiotów majątkowych należących do majątku wspólnego, w tym czynności zmierzające do zachowania tego majątku. W literaturze reprezentowane było jednak odmienne stanowisko, zgodnie z którym nieodpłatne nabycie własności bądź innych praw rzeczowych na nieruchomości jest czynnością zwykłego zarządu²⁰ i z tego powodu przedmiot darowizny wchodzi do majątku wspólnego małżonków bez potrzeby zgody drugiego małżonka²¹. Powyższy pogląd jednak nie

wych” 1976, z. 1, poz. 3; uchwała pełnego składu Izby Cywilnej z dnia 28 września 1979 r., III CZP 15/79, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1980, nr 10, poz. 176.

¹⁶ Inaczej, uważając, że małżonek zawierający umowę w zakresie czynności zwykłego zarządu działa równocześnie jako przedstawiciel ustawowy swojego współmałżonka – uchwała SN z dnia 9 czerwca 1958 r., I CO 10/58, LEX nr 1633214.

¹⁷ A. Szpunar, *Odwolanie darowizny...*, s. 32.

¹⁸ K. Pietrzykowski, *op. cit.*, s. 296; K. Gołębiowski, *Zarząd majątkiem wspólnym małżonków*, Warszawa 2012, s. 302.

¹⁹ J. Liberman, *op. cit.*, s. 412; L. Stecki, *Umowa darowizny...*, s. 76; J. Ignaczewski (aktualizacja O.M. Piaskowska), *op. cit.*, s. 83; T. Sokołowski, *op. cit.*, s. 190; uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z dnia 28 września 1979 r., III CZP 15/79, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1980, nr 10, poz. 176.

²⁰ A. Szpunar, *Odwolanie darowizny...*, s. 31 i n.

²¹ A. Szpunar, *Odwolanie darowizny...*, s. 32. Inaczej, uważając, że małżonek zawierający umowę w zakresie czynności zwykłego zarządu działa równocześnie jako przedstawiciel ustawowy swojego współmałżonka – uchwała SN z dnia 9 czerwca 1958 r., I CO 10/58, LEX nr 1633214.

przekonuje, skoro – jak wskazano wyżej – zgodnie z art. 36 § 2 zdanie drugie k.r.o. wykonywanie zarządu obejmuje czynności, które dotyczą przedmiotów majątkowych należących do majątku wspólnego, a więc *a contrario* nie obejmuje czynności zmierzających dopiero do nieodpłatnego nabycia przedmiotów majątkowych do majątku wspólnego.

W literaturze reprezentowany jest jednak pogląd, zgodnie z którym w razie zamieszczenia w umowie darowizny postanowienia, o którym mowa w art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine*, do wejścia przedmiotu darowizny do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka wymagana jest zgoda tego ostatniego podmiotu. Według L. Steckiego „[...] przedmiot takiej darowizny wchodzi w skład majątku wspólnego jedynie wówczas, gdy współmałżonek obdarowanego wyrazi również taką wolę”. Zdaniem autora obdarowani są wówczas obydwójce małżonkowie²² i L. Stecki proponuje *de lege ferenda*, że „do chwili uzewnętrznienia woli przez współmałżonka «postanowienie» darczyńcy winno być traktowane jako oferta w stosunku do współmałżonka osoby obdarowanej”. Autor zwraca uwagę na to, że współmałżonek może nie być zainteresowany zaliczeniem przedmiotu darowizny do majątku wspólnego np. z uwagi na stosunki osobiste łączące go z darczyńcą czy też okoliczność, że z darowizną łączy się polecenie²³. Powyższy pogląd podzielił M. Warciński, podkreślając, że „art. 33 pkt 2 k.r. i o. stanowi jedynie o możliwości włączenia przedmiotu darowizny do wspólności, jeżeli tak postanowi darczyńca, nie wyłącza jednak tym samym fundamentalnej zasady konieczności wyrażenia przez zainteresowanego zgody na przysporzenie, choćby było nieodpłatne”²⁴. Podobnie T. Sokołowski podkreśla, że zmuszanie kogokolwiek do przyjęcia niechcianej darowizny byłoby sprzeczne z zasadą autonomii podmiotów prawa cywilnego²⁵. Przedstawiony pogląd nie zasługuje jednak na aprobatę. Przede wszystkim w kontekście powyższych wypowiedzi należy oddzielić kilka kwestii. Po pierwsze, konieczne jest uznanie, że rola art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* polega na tym, że zgodne oświadczenia woli darczyńcy i jego kontrahenta o tym, iż przedmiot majątkowy nabyty przez darowiznę nie wejdzie do majątku osobistego kontrahenta darczyńcy, polegają na wyłączeniu zasady ogólnej wyrażonej w art. 33 pkt 2 k.r.o. *in principio* i skutkują zastosowaniem art. 31 § 1 k.r.o. Na gruncie tego ostatniego przepisu oświadczenie woli małżonka niebiorącego udziału w zawieraniu umowy jest zbędne, ponieważ wspólność ustawowa obejmuje nie tylko przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków, ale także przez jednego z nich. Wejście przedmiotu majątkowego do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka nastąpi więc niezależnie od stanowiska tego ostatniego, a jego ewentualne oświadczenie woli nie może zapobiec wystąpieniu tego skutku.

²² L. Stecki, *Umowa darowizny...*, s. 75 i n.; *idem*, *Darowizna...*, s. 102 i n.

²³ L. Stecki, *Umowa darowizny...*, s. 76.

²⁴ M. Warciński, *Odwolanie darowizny wykonanej...*, s. 80 i n.

²⁵ T. Sokołowski, *op. cit.*, s. 173.

W mojej ocenie norma prawna wynikająca z art. 33 pkt 2 k.r.o. – posiadającego wyjątkowy charakter – podlega ścisłej interpretacji, a w konsekwencji zawarcie umowy darowizny wzbogaconej o klauzulę z art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* nie może doprowadzić do obciążenia małżonka kontrahenta darczyńcy poleceniem ani obowiązkiem spełnienia świadczenia. Skoro ustawa nie umocowuje kontrahenta darczyńcy do złożenia oświadczenia woli o przyjęciu darowizny do majątku wspólnego w imieniu jego współmałżonka²⁶, a małżonek kontrahenta darczyńcy również sam nie składa oświadczenia woli dla wywołania skutku określonego w art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine*, to należy uznać, że małżonek kontrahenta darczyńcy nie jest stroną umowy darowizny. Konieczne jest natomiast uznanie go za obdarowanego²⁷, ponieważ majątek wspólny jego oraz jego małżonka zostaje powiększony o przedmiot darowizny. W mojej ocenie analizowany przypadek stanowi wyjątek od generalnej reguły, zgodnie z którą za obdarowanego można uznać jedynie stronę umowy darowizny. Niekiedy małżonka drugiej poza darczyńcą strony umowy darowizny nazywa się obdarowanym pośrednio²⁸, co w mojej ocenie nie jest właściwe. Z uwagi na wejście przedmiotu darowizny do majątku wspólnego osoby będącej kontrahentem darczyńcy i jej małżonka sytuacja osoby będącej drugą poza darczyńcą stroną umowy darowizny i jej małżonka jest taka sama²⁹, a nabycie przez małżonka niebiorącego udziału w zawarciu umowy darowizny musi zostać uznane za pochodne, a nie pierwotne³⁰. Wykładnia art. 33 pkt 2 k.r.o., zgodnie z którą małżonek kontrahenta darczyńcy w przypadku, gdy „darczyńca inaczej postanowił”, jest obdarowanym, nie będąc stroną umowy darowizny, nie stanowi jednak – jak twierdzi M. Warciński – „próby godzenia sprzeczności, nie tylko dogmatycznych, ale i logicznych, w imię wyższych wartości”³¹ (zdaniem tego autora „mamy do czynienia z nierozstrzygalnym konfliktem pomiędzy poszczególnymi konstrukcjami dogmatycznymi”³²). W mojej ocenie w razie wzbogacenia darowizny o klauzulę z art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* uznanie małżonka kontrahenta

²⁶ Inaczej, uważając, że małżonek zawierający umowę w zakresie czynności zwykłego zarządu działa równocześnie jako przedstawiciel ustawowy swojego współmałżonka – uchwała SN z dnia 9 czerwca 1958 r., I CO 10/58, LEX nr 1633214.

²⁷ Uchwała pełnego składu Izby Cywilnej SN z dnia 28 września 1979 r., III CZP 15/79, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1980, nr 10, poz. 176; A. Szpunar, *Odwolanie darowizny...*, s. 33. Inaczej: A. Marcinkowski, *op. cit.*, s. 492.

²⁸ A. Szpunar, *Odwolanie darowizny...*, s. 33; J. Ignaczewski (aktualizacja O.M. Piaskowska), *op. cit.*, s. 63.

²⁹ L. Stecki, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z dnia 7 kwietnia 1975 r., III CZP 12/75*, s. 483; M. Warciński, *Skutki odwołania wykonanej darowizny w świetle przepisów o małżeńskiej wspólności majątkowej*, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2007, z. 2, s. 418; *idem*, *Odwolanie darowizny wykonanej...*, s. 77.

³⁰ S. Breyer, *op. cit.*, s. 9; L. Stecki, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z dnia 7 kwietnia 1975 r., III CZP 12/75*, s. 482; M. Warciński, *Skutki odwołania wykonanej darowizny...*, s. 418; *idem*, *Odwolanie darowizny wykonanej...*, s. 77.

³¹ Tak: M. Warciński, *Skutki odwołania wykonanej darowizny...*, s. 419 i n.

³² *Ibidem*.

darczyńcy za obdarowanego, niebędącego jednak stroną umowy darowizny, jest efektem wykładni art. 33 pkt 2 k.r.o., dającym się pogodzić z wykładnią art. 888 i n. k.c., w tym z art. 898 § 1 i art. 899 § 2 k.c., przy założeniu, że moralny obowiązek wdzięczności obdarowanego wobec darczyńcy wynika nie z faktu zawarcia umowy z darczyńcą, lecz ze skutku polegającego na powstaniu obowiązku darczyńcy spełnienia świadczenia na rzecz określonego podmiotu nieodpłatnie kosztem majątku darczyńcy. W analizowanym przypadku, mimo że wierzycielem jest jedynie małżonek będący drugą oprócz darczyńcy stroną umowy darowizny, przedmiot darowizny zasila majątek wspólny tej osoby oraz jej małżonka. Nie zgadzam się więc ze stanowiskiem T. Sokołowskiego, zgodnie z którym obowiązek wdzięczności, a także obowiązki alimentacyjne wobec darczyńcy wynikają z okoliczności bycia stroną umowy darowizny³³. Skutek polegający na wejściu przedmiotu darowizny do majątku wspólnego występuje niezależnie od woli małżonka kontrahenta darczyńcy, w tym nawet wbrew jego sprzeciwowi, w związku z założeniem leżącym u podstaw art. 31 § 1 k.r.o. Pozbawione znaczenia są nie tylko relacje osobiste między małżonkiem kontrahenta darczyńcy a darczyńcą (choć małżonek kontrahenta darczyńcy, jak każdy obdarowany, będzie między innymi obciążony moralnym obowiązkiem wdzięczności wobec darczyńcy), ale także okoliczność, że z przedmiotem majątkowym wchodzącym do majątku wspólnego może wiązać się konieczność ponoszenia wydatków, niekiedy nawet w znacznej wysokości. Wydaje się, że ustawodawca prawdopodobnie założył, iż nabycie przedmiotu majątkowego do majątku wspólnego jest standardowo korzystne dla małżonka kontrahenta darczyńcy, choć w praktyce nie musi tak być w każdym przypadku. Nie podzielam propozycji T. Sokołowskiego, zgodnie z którą możliwe jest odwołanie się do art. 36¹ § 1 k.r.o. przyznającego drugiemu małżonkowi prawo sprzeciwu także wobec czynności przyjęcia darowizny do majątku wspólnego i uznanie, że brak sprzeciwu, gdy drugi małżonek wie o dokonywanej darowiznie, stanowi jej akceptację. Autor odrzuca ostatecznie tę propozycję uzasadnienia wymogu zgody małżonka kontrahenta darczyńcy, lecz jedynie ze względu na trudności dowodowe³⁴. W mojej ocenie powyższa propozycja nie zasługuje na aprobatę z tego powodu, że uprawnienie do wyrażenia sprzeciwu dotyczy jedynie czynności zarządu majątkiem wspólnym zamierzonej przez drugiego małżonka (z wyjątkami wskazanymi w art. 36¹ § 1 k.r.o.), a takiej czynności nie stanowi zawarcie umowy darowizny w roli obdarowanego ani też zawarcie przez kontrahenta darczyńcy umowy rozporządzającej na podstawie uprzednio zawartej czysto obligacyjnej umowy darowizny. Nie podzielam również propozycji ostatecznie wysuniętej przez T. Sokołowskiego. Mianowicie autor proponuje przyjęcie wykładni art. 33 pkt 2 k.r.o., którą nazywa zawężającą, polegającej

³³ T. Sokołowski, *op. cit.*, s. 173.

³⁴ *Ibidem*, s. 174.

na uznaniu, że darczyńca może dokonać darowizny do majątku osobistego jednego albo obojga małżonków. W tym ostatnim przypadku darczyńca może ponadto zamieścić „inne postanowienie”, to jest zastrzec, że darowizna dokonana na rzecz obojga małżonków ma wejść do ich majątku wspólnego. Według autora przyjęcie takiego modelu wymagałoby zawsze udziału obojga małżonków w dokonywaniu czynności prawnej „i w klarowny sposób rozwiązywałoby niektóre istniejące trudności praktyczne, w szczególności w sytuacji odwołania darowizny wobec niewdzięczności małżonka nieobdarowanego «bezpośrednio» (art. 33 pkt 2 i art. 34 w zw. z art. 898 k.c.)”³⁵. Przede wszystkim z art. 33 pkt 2 k.r.o. nie wynika, że odmienne postanowienie w rozumieniu tego przepisu nie może zostać zamieszczone w umowie darowizny zawartej tylko z jednym małżonkiem występującym w roli kontrahenta darczyńcy. Ponadto – jak wskazano wyżej – możliwość odwołania darowizny, której przedmiot wszedł do majątku wspólnego, z powodu rażącej niewdzięczności małżonka niebędącego stroną umowy darowizny daje się wyjaśnić na gruncie przepisów o odwołaniu darowizny z powodu rażącej niewdzięczności (z uwagi na ograniczone ramy niniejszej pracy i pośredni jedynie związek z jej tematem zagadnienie to nie zostaje rozwinięte; w tym zakresie wypada odesłać do literatury przedmiotu). Stanowisko to jest ugruntowane zarówno w orzecznictwie³⁶, jak i w literaturze cywilistycznej³⁷, a różnica zdań dotyczy konsekwencji prawnych takiego odwołania.

Kwestią wymagającą rozstrzygnięcia jest to, czy w razie zawarcia w umowie darowizny przez jej strony odmiennego postanowienia w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine*, wejście przedmiotu majątkowego do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka następuje na podstawie tej klauzuli umowy darowizny, czy też *ex lege*. Należy opowiedzieć się za tym ostatnim stanowiskiem, przyjmując, że w razie wzbogacenia umowy darowizny o tę klauzulę do nabycia przedmiotu darowizny znajdzie zastosowanie zasada ogólna wyrażona w art. 31 § 1 k.r.o. Analogiczny pogląd przed noweli-

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ Uchwała SN z dnia 18 lutego 1969 r., III CZP 133/68, „Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna” 1969, nr 11, poz. 193; uchwała SN z dnia 28 września 1979 r., III CZP 15/79, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 1980, nr 10, poz. 176; postanowienie SN z dnia 11 października 2001 r., II CKN 62/01, LEX nr 52574; postanowienie SN z dnia 15 lutego 2012 r., I CSK 284/11, LEX nr 1129356; wyrok SA w Białymstoku z dnia 21 listopada 2012 r., I ACa 514/12, LEX nr 1254278; wyrok SA w Katowicach z dnia 6 marca 2013 r., I ACa 66/13, LEX nr 1294776; wyrok SA w Katowicach z dnia 31 stycznia 2014 r., V ACa 664/13, LEX nr 1428106.

³⁷ S. Breyer, *op. cit.*, s. 8; K. Pietrzykowski, *op. cit.*, s. 278; M. Lech-Chelmińska, V. Przybyła, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, s. 92 (choć autorki równocześnie uważają, że wówczas obdarowanym jest tylko jeden z małżonków, to jest ten, który zawiera umowę z darczyńcą – M. Lech-Chelmińska, V. Przybyła, *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, s. 91); J. Słyk, *op. cit.*, s. 398 i n.; J. Ignaczewski (aktualizacja O.M. Piaskowska), *op. cit.*, s. 63. Inaczej: A. Szpunar, *Glosa do uchwały Pełnego Składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1979 r.*..., s. 420; *idem*, *Kilka uwag o odwołaniu darowizny*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1986, z. 3, s. 14; *idem*, *Glosa do uchwały z dnia 18 lutego 1969 r. (III CZP 133/68)*, „Nowe Prawo” 1970, z. 7–8, s. 1184; *idem*, *Odwolanie darowizny*..., s. 34; J.S. Piątowski, *op. cit.*, s. 336 i n.

zają kodeksu rodzinnego i opiekuńczego reprezentował S. Breyer, wskazując, że w analizowanym przypadku zastosowanie znajdzie art. 32 § 1 k.r.o.³⁸ i objęcie przedmiotu darowizny wspólnością ustawową drugiej oprócz darczyńcy strony umowy darowizny i jej małżonka następuje z mocy samego prawa (przepis art. 32 § 1 k.r.o. brzmiał: „Dorobkiem małżonków są przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności ustawowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich” i został uchylony na mocy art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw³⁹). Wypada się zgodzić, że nabycie do majątku wspólnego następuje wówczas *ex lege*, na podstawie art. 31 § 1 k.r.o., lecz *conditio iuris* stanowi odmienne postanowienie umowy darowizny w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine*. Podobne stanowisko reprezentuje J. Liberman, którego zdaniem „nie te zastrzeżenia i postanowienia same przez się, lecz ustawa stanowi źródło zdeterminowania rodzaju własności”⁴⁰. Odmienny pogląd reprezentuje natomiast L. Stecki, twierdząc, że nie można mówić o włączeniu przedmiotu darowizny do majątku wspólnego z mocy prawa. Autor jest zdania, że skutek ten następuje na mocy samego oświadczenia woli darczyńcy⁴¹. Ostatni pogląd nie zasługuje na aprobatę. Nie sposób jednak nie tylko uznać, że wejście przedmiotu darowizny do majątku wspólnego następuje na mocy oświadczenia woli samego darczyńcy, ale także nie można przyjąć, że następuje ono na mocy zgodnych oświadczeń woli darczyńcy i małżonka zawierającego z nim umowę darowizny. Przede wszystkim nie byłoby prawidłowe uznanie, że o przynależności określonego przedmiotu majątkowego do danej masy majątkowej władne są decydować strony czynności cywilnoprawnej inne niż podmiot, do którego masy majątkowej miałby wejść ten przedmiot majątkowy (należy bowiem przypomnieć, że brak jest podstaw do przyjęcia, że małżonek zawierający umowę z darczyńcą działa *ex lege* również w imieniu swojego małżonka). Taka interpretacja art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* byłaby sprzeczna z zasadą autonomii woli podmiotu prawa cywilnego, jakim jest małżonek niebiorący udziału w zawarciu umowy darowizny. Zasady dotyczące przynależności określonego przedmiotu do danej masy majątkowej określa bowiem ustawodawca i w razie zawarcia przez strony umowy darowizny w tej umowie odmienne postanowienie w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* zasady te wynikają z art. 31 § 1 k.r.o. Jedynie uznanie, że odpowiednie postanowienie umowy darowizny (a mianowicie odmienne postanowienie w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine*) stanowi jedną z przesłanek ustawowych określonych przez

³⁸ S. Breyer, *op. cit.*, s. 10.

³⁹ Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 162, poz. 1691.

⁴⁰ J. Liberman, *op. cit.*, s. 412.

⁴¹ L. Stecki, *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z dnia 7 kwietnia 1975 r., III CZP 12/75*, s. 484.

ustawodawcę (*conditio iuris*), a skutek polegający na wejściu przedmiotu darowizny do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka następuje na podstawie art. 31 § 1 k.r.o., pozwala respektować zasadę autonomii woli podmiotów prawa cywilnego i zachować spójność systemową. Wypada bowiem uznać, że małżonek zawierający umowę z darczyńcą nie został umocowany przez ustawodawcę w art. 33 pkt 2 k.r.o. do współdecydowania o przynależności przedmiotu majątkowego nabywanego tytułem darowizny do określonej masy majątkowej w tym znaczeniu, że nie jest władny postanowić o jego wejściu do majątku wspólnego swojego i swego współmałżonka, lecz że przysługuje mu uprawnienie do rezygnacji z zasilenia przez przedmiot darowizny jego majątku osobistego, które może zostać zrealizowane w razie zgody darczyńcy. Uprawnienie to jest wyrazem autonomii woli podmiotu prawa cywilnego, jakim jest małżonek będący drugą oprócz darczyńcy stroną umowy darowizny. Szereg norm prawnych daje bowiem wyraz naczelnemu założeniu przyjmowanemu przez ustawodawcę, że również osiągnięcie standardowo korzystnego stanu rzeczy wymaga akceptacji ze strony podmiotu mającego uzyskać daną korzyść. W razie braku zgody obdarowanego małżonka (przy akceptacji ze strony darczyńcy) na wejście przedmiotu majątkowego nabywanego tytułem darowizny do jego majątku osobistego zastosowanie znajdzie reguła ogólna z art. 31 § 1 k.r.o. i przedmiot darowizny stanie się składnikiem majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka w wyniku umowy darowizny zawartej z darczyńcą w czasie trwania wspólności ustawowej wyłącznie przez jednego z małżonków.

Przedstawiony wyżej sposób wykładni art. 33 pkt 2 k.r.o. prowadzi do wniosku, że brak jest jakichkolwiek ograniczeń związanych z charakterem umowy darowizny, w której może zostać zastrzeżone postanowienie, że przedmiot majątkowy nabyty przez darowiznę nie wejdzie w skład majątku osobistego kontrahenta darczyńcy. Ściśle rzecz biorąc – jak wyjaśniono powyżej – należy bowiem uznać, że odmienne postanowienie w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* polega na wyłączeniu reguły, zgodnie z którą przedmiot darowizny wejdzie do majątku osobistego kontrahenta darczyńcy (wyrażonej w art. 33 pkt 2 k.r.o. *in principio*), a nie na postanowieniu przez strony umowy darowizny, że przedmiot darowizny zasili majątek wspólny kontrahenta darczyńcy i jego małżonka, ponieważ ten ostatni skutek następuje w takim przypadku na podstawie art. 31 § 1 zdanie pierwsze k.r.o. W razie zamieszczenia przez strony w umowie darowizny klauzuli, zgodnie z którą przedmiot darowizny wejdzie w skład majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka, w drodze wykładni należy rozumieć ją w przedstawiony wyżej sposób.

Konkludując, wyłączenie przez strony w umowie darowizny zasady, zgodnie z którą przedmiot majątkowy nabywany na jej podstawie wejdzie w skład majątku osobistego kontrahenta darczyńcy (wyrażonej w art. 33 pkt 2 k.r.o. *in principio*), może nastąpić

zarówno w umowie darowizny o podwójnym skutku, jak i o charakterze czysto zobowiązującym. Brak podstaw natury konstrukcyjnej nakazujących – jak twierdzi się w literaturze – ograniczenie dopuszczalności zawierania tego rodzaju postanowienia jedynie do umów darowizny o podwójnym skutku. W przypadku zamieszczenia odmiennego postanowienia w rozumieniu art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine* w umowie darowizny o charakterze czysto zobowiązującym, umowę o skutkach rzeczowych zawiera z darczyńcą (działając wyłącznie w swoim imieniu) małżonek będący drugą oprócz darczyńcy stroną umowy darowizny, ponieważ wyłącznie jemu przysługuje przymiot wierzyciela, a przedmiot majątkowy nabywany w wyniku wykonania umowy darowizny wchodzi do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka na podstawie art. 31 § 1 k.r.o.

Odrzucone w niniejszym opracowaniu stanowisko wydaje się opierać na założeniu, że przedmiot majątkowy nabywany przez darowiznę do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka wchodzi do tej masy majątkowej na podstawie odmiennego postanowienia umownego zawartego w umowie darowizny (art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine*), co – przy równoczesnym założeniu, że kontrahent darczyńcy nie składa oświadczenia woli również w imieniu swojego współmałżonka, a jedynie we własnym – powoduje trudność z wyjaśnieniem, w jaki sposób przedmiot majątkowy nabywany przez darowiznę miałby trafić do majątku wspólnego w razie zawarcia umowy rozporządzającej w wykonaniu czysto zobowiązującej umowy darowizny. Rozumowanie to jest jednak nieprawidłowe, ponieważ – jak wskazano wyżej – postanowienie umowy darowizny, o którym mowa w art. 33 pkt 2 k.r.o. *in fine*, polega jedynie na wyłączeniu reguły, w myśl której przedmiot majątkowy nabywany przez darowiznę będzie stanowił składnik majątku osobistego kontrahenta darczyńcy (art. 33 pkt 2 k.r.o. *in principio*), a w konsekwencji może ono stanowić element zarówno umowy darowizny o charakterze czysto obligacyjnym, jak i o podwójnym skutku. W razie zamieszczenia w umowie darowizny takiego postanowienia wejście przedmiotu majątkowego do majątku wspólnego kontrahenta darczyńcy i jego małżonka następuje na podstawie art. 31 § 1 k.r.o. Być może krytykowane tu stanowisko opiera się na wykładni językowej art. 33 pkt 2 k.r.o., w którym ustawodawca zastosował określenie „przedmioty majątkowe nabyte przez darowiznę”, mogące sugerować, że nabycie to następuje wyłącznie na podstawie umowy darowizny o podwójnym skutku. Stanowisko to nie jest jednak słuszne z uwagi na przedstawione wyżej argumenty o charakterze systemowym i celowościowym.

